

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
Кафедра інформаційних систем управління**

**КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО
Кафедра гуманітарних наук, культури і мистецтва**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Кафедра українознавства, культури та документознавства**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

ІХ Всеукраїнської наукової студентської конференції

**«Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері»
(Вінниця, 12 квітня 2024 р.)**

Вінниця
2024

4. Backovic V. T. Top 5 Children Bloggers. Meet The Kids Who Make The Difference. *Domain.me*. August 6, 2020. URL: <https://domain.me/top-5-children-bloggers/> (дата звернення: 29.02.2024).

5. Пилипчук Р. В. Державні свята. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. Останнє поновлення: 18 серп. 2023. URL: <https://esu.com.ua/article-26197> (дата звернення: 03.03.2024).

6. Piipponen Oona. Children creating a shared story world in an intercultural exchange. *Home.blog*. March 3, 2021. URL: <https://gerif.home.blog/2021/03/03/children-creating-a-shared-story-world-in-an-intercultural-exchange/> (дата звернення: 01.03.2024).

7. Prichard Ivanka, O'Toole Shana, Wu Yu, Harford Jane, Tiggemann Marika. No likes, no problem? *Users' reactions to the removal of Instagram number of likes on other people's posts and links to body image*. *ResearchGate*. September, 2021. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1740144521000413> (дата звернення: 01.03.2024).

Анотація. У роботі розглянуто важливу роль бібліотек у вихованні патріотизму серед дітей та молоді. Обґрунтовано, що вони перетворюються на центри освіти, культури та духовності, застосовано різні форми виховної роботи, включно з книжковими виставками та зустрічами з ветеранами. Запропоновано використання інтерактивних методів, як-от онлайн-квести та соціальні мережі, для ефективного патріотичного виховання.

Ключові слова: бібліотека, молодь, патріотичне виховання, українська державність.

УДК 021.1(477):[004.738.5]:355.48(470-651.1:477)

Кондратенко Юлія Сергіївна

(наук. керівник – д-р іст. наук, професор Передерій І. Г.)

Національний університет

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

ВІТЧИЗНЯНІ БІБЛІОТЕКИ

**ЯК СМАРТПРОСТОРИ ТА МУЛЬТИСЕРВІСНІ ЦЕНТРИ
В УМОВАХ ЗАГРОЗ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ**

Упродовж останніх двох років російська федерація активно веде повномасштабну війну проти України, розпочату ще у 2014 році, використовуючи різні види зброї. У час непередбачуваних загроз, які може викликати російська воєнна агресія, діяльність публічних бібліотек набуває нових вимірів, трансформацій та значень, що вимагають адаптації та інноваційних рішень.

Гібридність як ознака сучасної бібліотеки та її постійна трансформація відповідно до змін інформаційного середовища спричинили зміну самої структури бібліотечного простору, інтер'єру приміщення та дизайну [4, с. 30], які відповідають вимогам сучасного суспільства та забезпечують доступ до надійної інформації, що стає особливо важливим під час воєнної агресії.

Нині користувачі бібліотечних закладів бажають бачити не тільки нові надходження у вигляді книг, періодичних видань, якісного технічного забезпечення, сучасного обладнання, але й комфортний, відкритий інформаційний простір, у якому зручно та безпечно перебувати чи проводити дозвілля [4, с. 30].

ІХ Всеукраїнська наукова студентська конференція

«Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (м. Вінниця, 12 квітня 2024 р.)

Так бібліотека, об'єктивно відходячи від традиційної ролі книгосховища, що надає питомий набір звичних послуг, стає дієздатною за межами власного простору, вибудовуючи на своїх майданчиках та за їх межами багатоаспектний комунікативний простір, у якому користувач стає активним учасником культурної комунікації [2].

За понад два роки повномасштабної війни сучасна українська бібліотека набула нового значення, зіткнувшись на цьому шляху із низкою викликів, серед яких втрата і поранення людей, знищення фондів, руйнування приміщень, труднощі й неможливість евакуації фондів тощо.

Станом на травень 2023 року понад 600 бібліотек зазнали руйнувань унаслідок бойових дій та окупації. Орієнтовний розмір завданих публічним бібліотекам втрат оцінюється не менше ніж у 66,6 млн грн [1]. Наразі із 602 бібліотек, що були частково зруйновані або зазнали незначних пошкоджень, відновлено роботу 96 закладів. Найбільше у Київській області – 38 бібліотек. Працюють віддалено – Луганська обласна наукова бібліотека та Донецька обласна бібліотека для дітей [1].

Публічні та освітянські бібліотеки перебувають у постійній динаміці, шукають та впроваджують нові послуги й форми обслуговування широких верств населення, намагаючись також розв'язувати проблему безпеки користувачів.

Яскравим прикладом такої трансформації та переосмислення традиційної форми бібліотечно-інформаційного центру стало перше в Україні смартукриття CLUST SPACE, відкрите у Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» [5].

CLUST SPACE – це унікальний проєкт, який поєднує безпечне укриття та сучасний коворкінг. Його мета полягає в тому, щоб забезпечити безперервний освітній процес під час війни, а також стати платформою для зустрічі талановитої творчої молоді з бізнесом, академічної спільноти – для обговорення наукових проблем під час конференцій, семінарів, круглих столів тощо.

На думку засновників, CLUST SPACE – це не просто точкове рішення проблеми навчання під час війни, а системна робота з розвитку студентства. Цей проєкт насправді став відповіддю на велику кількість поточних запитів суспільства і є унікальним безпековим рішенням, яке можна масштабувати на інші регіони України та за її межі [5].

Колишнє підвальне приміщення книгосховища бібліотеки площею 600 м² перетворилося на сучасний багатофункціональний простір, який трансформується відповідно до потреб студентства та всієї академічної спільноти – тут проходять лекції, конференції, презентації, хакатони. Укриття використовують як коворкінг для навчання чи іспитів. До того ж у просторі є великі кімнати для перемовин та онлайн-зустрічей, читацькі зали, кафетерій, ігрова зона, душові кабінки та інклюзивні вбиральні. Смартукриття може вмістити близько 500 людей. Уся інфраструктура, зокрема вентиляційна система, розрахована на тривале перебування під час небезпеки.

Таке облаштування в Київській політехніці безпечного і комфортного простору смартукриття CLUST SPACE, у якому креативна спільнота зможе створю-

вати інновації світового рівня, має велике значення не лише для університету, а й для країни загалом.

Цей приклад є чудовим для наслідування, і його можуть використати як зразок бібліотеки для прифронтових та тилкових регіонів. Подібний досвід був реалізований і на Полтавщині. Центральну районну бібліотеку ім. Олеся Гончара у селищі Козельщина перетворили на сучасний європейський хаб [3]. Перебудовою приміщення, фінансуванням проєкту та подальшою організацією навчальних програм і дозвілля займалася Благодійна організація Smart Foundation.

Простір є водночас і коворкінгом, і галереєю, і фітнес-центром. Приміщення – сучасне, з цікавими дизайнерськими рішеннями та комфортними меблями, а на стінах регулярно змінюються експозиції місцевих художників та фотографів. До того ж центр інклюзивно облаштований – зі зручностями для людей з особливими потребами. Є зали для лекцій, індивідуальних занять, роботи у групах, творча студія, зона відпочинку та дитяча територія, кухонний куточок.

Головні події тут – презентації книжок та диспути з письменниками, основний процес – читання. Смарт простір дає змогу відвідувачам отримувати послуги всіх форматів: гортати журнали, слухати на зручних диванах подкасти, читати електронні видання або «гуглити» потрібну інформацію, ну і звичайно ж, працювати з бібліотечним фондом. Дитяча аудиторія обирає: прослухати оповідання чи казки із бібліотечного фонду, позмагатися у квесті, позайматися робототехнікою або цікавою математикою.

Не приміщення тут є родзинкою і не сучасна техніка, якої в центрі вдосталь: мультимедійне обладнання, пристрої для комп'ютерного класу, ігрові консолі. І навіть не бестселери та інші актуальні книжки, яких додали 2 тис. примірників. Головне, що смартпростір – це готова модель культурного розвитку громади.

Як зауважує Н. Баришпольська, очільниця Smart Foundation: «Бібліотека – це і є центр комунікації та передачі знань, а не просто інформації» [3]. Сучасні бібліотеки в усьому цивілізованому світі вже давно не існують у старому форматі. Вони мультифункціональні, спрямовані на творення спільноти, на розвиток особистостей та громади. Вони є хабами, де люди мають різноманітні можливості для саморозвитку, можуть і вчитися, і працювати, і відпочивати.

Отже, незважаючи на те, що під час тривалої війни з РФ публічні бібліотеки України зазнали великих викликів, вони продовжують свою важливу роботу, адаптуючись до змін у суспільстві та забезпечуючи доступ до інформації і культурних ресурсів навіть у найважчі часи.

Оскільки безпека, доступ до правдивої інформації та душевна рівновага під час війни є актуальними питаннями, організація сучасних центрів на кшталт смарт-укриття CLUST SPACE Центральної бібліотеки Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського чи смартпростору Центральної районної бібліотеки ім. Олеся Гончара дає змогу ефективно забезпечити їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Бібліотеки під час війни: внесок в загальну справу перемоги. Рубрика. Все по полицках. URL: <https://rubryka.com/blog/biblioteku-pid-chas-vijny/> (дата звернення: 07.04.2024).

2. Вилегжаніна Т. Трансформація функцій публічних бібліотек у реаліях сьогодення. *Бібліотечна планета*. 2018. № 1. С. 4–5.
3. Мірошнікова А. Європейський хаб – у кожне село: історія неймовірного перетворення однієї бібліотеки. *Освіторія Медіа*. URL: <https://osvitoria.media/experience/evropejskuj-hab-u-kozhne-selo-istoriya-nejmovirnogo-peretvorennya-odniyei-biblioteku/> (дата звернення: 07.04.2024).
4. Пугач Л. Діяльність публічних бібліотек в умовах трансформацій, викликаних повномасштабною російською військовою агресією. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 3. С. 28–33.
5. У КПІ відкрили перше в Україні смартукриття для студентів CLUST SPACE. *Офіційний сайт Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*. URL: <https://kpi.ua/clust-space-about> (дата звернення: 07.04.2024).

Анотація. У дослідженні представлені новітні трансформації вітчизняних бібліотек, що є відповіддю як на загальні суспільні зміни, пов'язані зі всеохопною інформатизацією та цифровізацією, глобалізаційними процесами, так і на виклики та загрози воєнного часу в умовах агресії РФ проти України. Розглянуто приклади реалізації смартпросторів у сучасних бібліотечних закладах та проаналізовано мультифункціональні можливості, які вони надають користувачам.

Ключові слова: бібліотека, інформаційний центр, смартпростір, коворкінг, повномасштабна війна РФ проти України.

УДК 025.2:001.8

Наливайко Орест Олегович
(наук. керівник – д-р техн. наук, професор Жежнич П. І.)
Національний університет «Львівська Політехніка», м. Львів
ПОКАЗНИКИ ТА МЕТРИКИ АНАЛІЗУ ВИКОРИСТАННЯ
БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ

Бібліотечні фонди являють собою набір документів, які відрізняються не лише за обсягом, але й за їх суттю. Однак з моменту, коли бібліотеки перейшли від ролі простих сховищ книг до активних поширювачів інформації серед читачів, виникла проблема з оптимальним вирівнюванням між збереженням та використанням документів. Ведення обліку бібліотечного фонду є важливим складником для державного статистичного обліку, складання звітів бібліотеки, планування діяльності та оцінки якості використання інформаційних ресурсів бібліотеки. Цей процес включає в себе систему методів та підходів, спрямованих на фіксацію різних аспектів бібліотечного фонду, як-от його обсяг, структура, рух, збереження та використання. Проведення обліку, зберігання та використання документів із бібліотечного фонду здійснюється відповідно до нормативних актів, прийнятих компетентними органами, що мають справу з культурною політикою та мистецтвом [4].

Розвиток електронних бібліотек призвів до виникнення нових термінів, теоретичних концепцій і теорій документного фонду. Метою цього процесу є встановлення взаємозв'язку між поняттями «документний фонд», «документний ре-